

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА ПРАВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до самостійної роботи з дисципліни
«РИТОРИКА»
для студентів освітнього ступеню «Бакалавр»
спеціальностей 033 Філософія, 054 Соціологія
денної форми навчання

Покровськ, 2018

УДК 808.5(072)

М 54

Методичні рекомендації до самостійної роботи з дисципліни «РИТОРИКА» для студентів освітнього ступеню «Бакалавр» спеціальностей 033 Філософія, 054 Соціологія денної форми навчання / уклад. О.В. Сервачак. – Покровськ : ДонНТУ, 2018. – 23 с.

У методичних рекомендаціях викладено загальні положення та тематичний зміст самостійної роботи з дисципліни «Риторика». Наведено перелік питань для обговорення та самостійної роботи, наведені тестові питання, творчі завдання та питання для самоконтролю.

Укладач: Сервачак О.В., к.пс.н., доцент кафедри історії та права,.

Рецензент: Дмитрик І. О., к.іст.н., завідувач кафедри історії та права

Відповідальний за випуск: Дмитрик І. О., завідувач кафедри історії та права

Затверджено навчально-методичним відділом ДонНТУ,
протокол № 15 від 26.06.2018 р.

Розглянуто на засіданні кафедри історії та права,
протокол № 13 від 31.05.2018 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	5
3. ТЕСТИ ДО САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ	14
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	21

ВСТУП

Мета вивчення дисципліни "Риторика" полягає у том, щоб дати студентам теоретичні знання щодо ораторського мистецтва, виробити у них практичні навички складання промов за різними темами, ведення дискусії, побудови ефективної аргументації.

Студент повинен знати:

- основні поняття і терміни риторики;
- етапи розвитку риторики і видатних ораторів різних часів і народів;
- формулювання законів риторики;
- особливості взаємодії оратора з аудиторією;
- етапи підготовки до виступу;
- структуру публічної промови та види промов;
- принципи і засоби ведення полеміки.

Студент повинен вміти:

- критично аналізувати і коментувати промови;
- правильно будувати виступ;
- аргументувати свою позицію у монологічному виступі та під час участі у дискусії;
- використовувати закони риторики під час створення промови;
- враховувати закони комунікації у процесі взаємодії з аудиторією.

Самостійна робота здійснюється у межах часу, запланованого на неї у робочій програмі дисципліни, і контролюється як на аудиторних заняттях, так і на консультаціях. Змістовно самостійна робота продовжує навчальну діяльність студентів на лекціях і практичних заняттях і спрямована на закріплення теоретичних знань і навичок, отриманих на цих заняттях. Оцінка самостійної роботи студентів робиться на підставі зроблених ними повідомлень, виступів на практичних заняттях, текстів підготовлених промов, захисті рефератів тощо.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

<i>№</i>	<i>Назва теми</i>	<i>Години</i>
1	Тема 1. Риторика як навчальна дисципліна. Основні поняття і терміни	4
2	Тема 2. Історія розвитку риторики. Ораторське мистецтво в античній Греції	4
3	Тема 3. Розвиток красномовства у давньому Римі.	4
4	Тема 4. Наука про ораторське мистецтво у середні віки.	4
5	Тема 5. Історія вітчизняної риторики.	6
6	Тема 6. Основні закони риторики.	4
7	Тема 7. Сутність взаємодії оратора з аудиторією	4
8	Тема 8. Культура і техніка мовлення як об'єктивні передумови красномовства.	4
9	Тема 9. Етапи підготовки до публічного виступу.	6
10	Тема 10. Види промов, їх специфіка.	4
11	Тема 11. Структура публічної промови.	4
12	Тема 12. Закони логічного мислення та їх вплив на ефективність виступу.	4
13	Тема 13. Аргументація у публічному виступі.	4
14	Тема 14. Принципи і засоби ведення полеміки.	4
15	Тема 15. Критичний аналіз промов.	6
16	Тема 16. Підготовка промови на певну тему.	6

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Виходячи із цього, студент може здійснювати самостійну роботу у бібліотеці, учбово-методичних кабінетах та комп'ютерних класах, а також в домашніх умовах з використанням рекомендованої основної і додаткової літератури з курсу «Риторика», конспекту лекцій, методичних матеріалів для проведення практичних занять, а також додаткових джерел учбової інформації, які студент підбирає самостійно.

Для отримання позитивного результату самостійну роботу над вивченням навчального матеріалу кожної теми студенту доцільно проводити у такій послідовності:

- 1) ознайомитись зі змістом теми курсу за допомогою конспекту лекцій, підручника або учбового посібника;
- 2) ознайомитись зі змістом теми в додатковій літературі;
- 3) виконати завдання, відповісти на контрольні питання відповідної теми методичних матеріалів для проведення практичних занять;

ТЕМА 1.

Риторика як навчальна дисципліна. Основні поняття і терміни

Обсяг: 2 години

Мета: Засвоїти науковий апарат риторики, зрозуміти її основні поняття.

Зміст самостійної роботи: вивчити теоретичні джерела згідно з темою, підготувати відповіді на питання, виконати запропоновані завдання.

Завдання:

1. Доведіть практичну значущість риторики у сучасному суспільстві.
2. Дайте широке і вузьке визначення риторики.
3. Опишіть зв'язки риторики з іншими науками, проілюструйте їх прикладами.
4. Почніть вести словник риторичних термінів, поповнюючи його з кожною темою.

Форма і метод контролю: виступ на практичному занятті, перевірка словника риторичних термінів.

Література: [5], [2], [8].

ТЕМА 2.

Історія розвитку риторики. Ораторське мистецтво в античній Греції

Обсяг: 2 години

Мета: Сформувати уявлення про давньогрецьку риторику як про основу цієї науки, простежити еволюцію поглядів античних риторів на завдання риторики.

Зміст самостійної роботи: вивчити теоретичні джерела згідно з темою, підготувати відповіді на питання, виконати запропоновані завдання.

Завдання:

1. Розкрийте причини авторитету ораторів серед греків у демократичних полісах.
2. Дайте порівняльну характеристику Горгія, Лісія та Ісократів.
3. Охарактеризуйте особистісні якості Демосфена та його ораторську манеру.
4. Розкрийте громадянську позицію оратора Сократа.
5. Сформулюйте спільне та відмінне у теоретичних поглядах на риторику Платона й Арістотеля.
6. Поясніть, як Ви розумієте вислів Сократа "Заговори, щоб я тебе побачив".
7. Випишіть з теоретичних джерел афоризми давньогрецьких ораторів.

Форма і метод контролю: складання та захист рефератів на обрану тему, формулювання питань, які студенти хотіли б поставити давньогрецьким риторам.

Література: [1], [4], [7].

ТЕМА 3.

Розвиток красномовства у давньому Римі.

Обсяг: 4 години

Мета: Підкреслити особливості римської риторики у порівнянні з давньогрецькою, визначити причини цих відмінностей.

Зміст самостійної роботи: вивчити теоретичні джерела згідно з темою, підготувати відповіді на питання, виконати запропоновані завдання.

Завдання:

1. Сформулюйте цілі та завдання ораторського мистецтва у римському суспільстві.
2. Доведіть новаторство Цицерона у сфері художніх засобів красномовства.
3. Охарактеризуйте вплив Гая Юлія Цезаря на розвиток європейської культури.
4. Розкрийте значення Квінтіліана для розвитку педагогічної риторики.

5. Доведіть зв'язок розквіту і занепаду ораторського мистецтва з політичним устроєм суспільства.

Форма і метод контролю: доповідь на практичному занятті, підготовка і захист реферату на обрану тему, поповнення словника риторичних термінів.

Література: [31], [4], [5].

ТЕМА 4.

Наука про ораторське мистецтво у середні віки.

Обсяг: 4 години

Мета: Засвоїти основні особливості розвитку риторичної науки у середні віки, показати їх зв'язок з попереднім матеріалом.

Зміст самостійної роботи: вивчити теоретичні джерела згідно з темою, підготувати відповіді на питання, виконати запропоновані завдання.

Завдання:

1. Доведіть залежність середньовічної риторики від релігії.
2. Назвіть і коротко охарактеризуйте видатних ораторів цього часу.
3. Аргументуйте суспільно-політичну роль риторики в епоху Відродження.
4. Порівняйте ораторів-теоретиків і ораторів-практиків цієї епохи (народні трибуни).
5. Поясніть суть поняття "гомілетика".

Форма і метод контролю: виступ на практичному занятті, підготовка порівняльної характеристики ораторів у письмовому вигляді, поповнення словника риторичних термінів.

Література: [1], [4], [7].

ТЕМА 5.

Історія вітчизняної риторики.

Обсяг: 4 годин

Мета: Розширити обсяг знань про вітчизняне красномовство, його значення для подальшого поступу українського суспільства.

Зміст самостійної роботи: вивчити теоретичні джерела згідно з темою, підготувати відповіді на питання, виконати запропоновані завдання.

Завдання:

1. Розкажіть про видатних ораторів Давньої Русі.

2. Розкрийте роль викладачів Києво-Могилянської академії у розвитку риторичного мистецтва.
3. Дайте уявлення про складну та неоднозначну постать Ф. Прокоповича.
4. Охарактеризуйте художні особливості ораторських творів І. Вишенського.
5. Аргументуйте значення праць М. Ломоносова для подальшого розвитку риторики.

Форма і метод контролю: написання рефератів, підбір афористичних висловів вітчизняних риторів, аналіз їхніх промов.

Література: [6], [7], [8].

ТЕМА 6.

Основні закони риторики.

Обсяг: 4 години

Мета: Засвоїти основний зміст законів риторики, їх взаємозв'язок і закономірності реалізації при публічному спілкуванні.

Зміст самостійної роботи: вивчити теоретичні джерела згідно з темою, підготувати відповіді на питання, виконати запропоновані завдання.

Завдання:

1. Розкрийте роль врахування концептуального закону під час підготовки публічної промови.
2. Визначте основні критерії моделювання аудиторії.
3. Підготуйте фрагмент виступу про шкідливі звички перед різними за віком аудиторіями, порівняйте мовні засоби та ілюстративний матеріал.
4. Поясніть взаємозалежність реалізації стратегічного і тактичного законів риторики.
5. Проілюструйте різні тактики відмови у спілкуванні.
6. Доведіть необхідність застосування системно-аналітичного закону риторики для оратора, який прагне вдосконалити свої вміння.

Форма і метод контролю: підготовка фрагментів промов на запропоновану тему перед різними аудиторіями, наведення ілюстрацій дії законів з публічних виступів сучасних ораторів, аналіз промов давніх ораторів.

Література: [2], [6], [12].

ТЕМА 7.

Сутність взаємодії оратора з аудиторією.

Обсяг: 4 години

Мета: Пояснити закономірності взаємодії оратора з аудиторією, закони комунікації та їх наслідки.

Зміст самостійної роботи: вивчити теоретичні джерела згідно з темою, підготувати відповіді на питання, виконати запропоновані завдання.

Завдання:

1. Розкрийте відмінність законів комунікації від юридичних законів, проілюструйте це прикладами.
2. Дайте приклади дії закону прогресивного зростання нетерпіння слухачів при довгій промові.
3. Поясніть негативні наслідки дії закону збереження комунікативної рівноваги та закону довіри до зрозумілих висловлювань.
4. Наведіть приклади вибору промовцем неправильної тактики взаємодії з аудиторією, проаналізуйте їх причини.
5. Подивіться кілька рекламних блоків по телебаченню, виявіть, які закони комунікації та прийоми впливу на аудиторію використовують фахівці з рекламної діяльності.

Форма і метод контролю: підготовка повідомлення на практичне заняття, порівняльний аналіз рекламної продукції, формулювання політичних слоганів, складання виступу на обрану тему.

Література: [1], [3], [12].

ТЕМА 8.

Культура і техніка мовлення як об'єктивні передумови красномовства.

Обсяг: 4 години

Мета: закріпити теоретичні знання стосовно зв'язку змісту промови та її мовного оформлення, актуалізувати навички стилістичного аналізу мовних фактів, вдосконалити культуру мовлення.

Зміст самостійної роботи: вивчити теоретичні джерела згідно з темою, підготувати відповіді на питання, виконати запропоновані завдання.

Завдання:

1. Сформулюйте основні вимоги до культури мовлення фахівця, який працює з людьми.
2. Наведіть приклади технічних вправ для закріплення навичок правильного дихання та інтонування під час промови.
3. Наведіть приклади риторичних запитань у промовах видатних ораторів минулого.
4. Підберіть синоніми до прикметників "гарний", "хоробрий", "важливий", введіть їх у свою промову.
5. Наведіть приклади тавтології з публічних виступів політиків та ваших товаришів, подумайте, як можна її уникнути.

Форма і метод контролю: виконання завдань контрольної роботи, аналіз промов політичних діячів, підготовка промови на обрану тему.

Література: [6], [8], [14].

ТЕМА 9.

Етапи підготовки до публічного виступу.

Обсяг: 4 годин

Мета: виробити чітке уявлення про послідовність підготовки публічного виступу, охарактеризувати кожний етап та його особливості, показати взаємозалежність етапів.

Зміст самостійної роботи: вивчити теоретичні джерела згідно з темою, підготувати відповіді на питання, виконати запропоновані завдання.

Завдання:

1. Доведіть необхідність інвенції та її зв'язок з концептуальним законом риторики.
2. Охарактеризуйте технічні прийоми збору матеріалу для промови.
3. Розкрийте особливості послідовного та парадоксального методів викладання змісту промови, дайте свою оцінку цим методам.
4. Розкрийте зміст поняття "елокуція", поясніть реалізацію цього поняття в ораторській діяльності.
5. Наведіть приклади аргументації "за" і "проти" наступних тверджень: "Справжнє кохання буває тільки раз у житті"; "Хвороба для організму завжди несе негативні наслідки".
6. Проаналізуйте заключну частину виступу видатного оратора минулого.

Форма і метод контролю: виконання завдань контрольної роботи, підготовка виступу на практичному занятті з аргументацією положень, аналіз промов видатних ораторів минулого.

Література: [4], [6], [15].

ТЕМА 10.

Види промов, їх специфіка.

Обсяг: 4 години

Мета: виробити чітке уявлення про особливості промов залежно від сфери їх використання.

Зміст самостійної роботи: вивчити теоретичні джерела згідно з темою, підготувати відповіді на питання, виконати запропоновані завдання.

Завдання:

1. Охарактеризуйте основні роди, види і жанри красномовства.
2. Розкрийте риси академічного красномовства.

3. Проаналізуйте особливості політичної риторики минулого, порівняйте її з політичною риторикою сучасного українського суспільства.
4. Аргументуйте необхідність ораторських навичок у побутовому спілкуванні.
5. Підготуйте промову на одну й ту саму тему для аудиторії, різної за віком, професією, освітою.

Форма і метод контролю: підготовка повідомлення на практичне заняття, підготовка промови, виконання завдань контрольної роботи.

Література: [2], [4], [7].

ТЕМА 11.

Структура публічної промови.

Обсяг: 4 години

Мета: сформувати чіткі знання стосовно доцільності структурування промови, завдань кожної її частини і взаємозалежності частин.

Зміст самостійної роботи: вивчити теоретичні джерела згідно з темою, підготувати відповіді на питання, виконати запропоновані завдання.

Завдання:

1. Розкрийте функції вступу промови, дайте приклади різних видів вступу.
2. Підготуйте основну частину промови згідно з її функціями.
3. Наведіть аргументацію головної тези промови.
4. Дайте різні варіанти заключної частини виступу.

Форма і метод контролю: підготовка промови на визначену викладачем тему, аналіз промов товаришів.

Література: [5], [7], [16].

ТЕМА 12.

Закони логічного мислення та їх вплив на ефективність виступу.

Обсяг: 4 години

Мета: проілюструвати дію законів логічного мислення у риторичній практиці, показати наслідки логічних помилок для оратора і аудиторії.

Зміст самостійної роботи: вивчити теоретичні джерела згідно з темою, підготувати відповіді на питання, виконати запропоновані завдання.

Завдання:

1. Дайте приклади дії закону виключеного третього.
2. Охарактеризуйте закони тотожності і суперечності, доведіть їх взаємозв'язок.

3. Поясніть застосування законів достатньої підстави і подвійного заперечення.
4. Визначте практичну значущість законів логіки для підготовки виступу.
5. Наведіть приклади логічних помилок у промовах студентів вашої групи, проаналізуйте їх причини.

Форма і метод контролю: виступ на практичному занятті, аналіз промов інших студентів, виконання завдань контрольної роботи.

Література: [1], [4], [7].

ТЕМА 13.

Аргументація у публічному виступі.

Завдання:

Обсяг: 4 години

Мета: пояснити обов'язковість аргументації у публічному виступі, виробити навички створення різних типів аргументів, а також їх ілюстрації.

Зміст самостійної роботи: вивчити теоретичні джерела згідно з темою, підготувати відповіді на питання, виконати запропоновані завдання.

Завдання:

1. Поясніть роль підбору аргументів на етапі інтенції.
2. Розкрийте зв'язок між членами послідовності "теза – аргумент - ілюстрація" у своїй промові.
3. Наведіть приклади різних типів аргументації.
4. Підготуйте ілюстрації тез своєї промови.

Форма і метод контролю: виступ на практичному занятті, аналіз власної промови і промов інших студентів.

Література: [3], [6], [12].

ТЕМА 14.

Принципи і засоби ведення полеміки.

Обсяг: 4 години

Мета: дати уявлення про прийоми ведення полеміки, виробити навички ведення дискусії згідно з певними вимогами.

Зміст самостійної роботи: вивчити теоретичні джерела згідно з темою, підготувати відповіді на питання, виконати запропоновані завдання.

Завдання:

1. Розкажіть про принципи ведення полеміки в античній риторичі.

2. Проаналізуйте особливості сучасних політичних дискусій на прикладі одного з ток-шоу.
3. Підготуйте разом з іншим студентом полемічний діалог на актуальну для вас тему.
4. Визначте поширені порушення ведення дискусій у сучасному суспільстві, поясніть їх причини з Вашої точки зору.

Форма і метод контролю: підготовка до участі у дискусії, аналіз матеріалів політичних дискусій.

Література: [3], [7], [12].

ТЕМА 15.

Критичний аналіз промов.

Обсяг: 4 годин

Мета: закріпити навички критичного аналізу промов видатних ораторів минулого і сучасності, а також виступів сокурсників.

Зміст самостійної роботи: проаналізувати тексти промов видатних ораторів минулого та сучасності, зробити їх критичний аналіз. Проаналізувати власні промови та виступи однокурсників з метою подальшого вдосконалення.

Завдання:

1. Проаналізуйте тексти промов з підручника Л. Мацько з точки зору їх відповідності поставленій меті.
2. Наведіть приклади не дуже вдалої побудови промов Ваших товаришів або українських громадських діячів.
3. Спробуйте визначити Ваші основні помилки під час підготовки публічних виступів.
4. Вислухайте критичні зауваження вашого друга або членів Вашої родини щодо змісту і форми Вашої промови, підготуйте аргументовану відповідь на них.

Форма і метод контролю: підготовка письмових повідомлень щодо критичного аналізу промов.

Література: [2], [6], [16].

ТЕМА 16.

Підготовка промови на певну тему

Обсяг: 4 годин

Мета: закріпити навички підготовки публічних виступів на базі отриманої теоретичної та практичної підготовки.

Зміст самостійної роботи: підготувати тексти промов на базі отриманих знань.

Завдання:

1. Зберіть матеріал для підготовки промови на одну з запропонованих тем.
2. Критично проаналізуйте цей матеріал згідно з Вашою концепцією і баченням мети промови.
3. Розташуйте теоретичні положення та аргументацію у тексті виступу згідно з поставленими Вами завданнями.
4. Підготуйте ілюстрацію до кожної тези Вашого виступу.
5. Підготуйте контраргументи щодо Вашої концепції.
6. Визначте зміст заключної частини промови.

Форма і метод контролю: підготовка промов на залікове заняття.

Література: [1], [4], [7].

3. ТЕСТИ ДО САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Тести до теми " Історія вітчизняної риторики "

1. Де саме розвивалось ораторське мистецтво у феодальні часи?
 - а) на церковних кафедрах,
 - б) в університетах і судах;
 - в) у політичній сфері;
 - г) в університетах та у церквах.
2. Коли саме сталась реабілітація риторики в системі освіти?
 - а) у добу ренесансу;
 - б) у добу середньовіччя;
 - в) у добу постмодернізму;
 - г) у радянські часи.
3. Хто був першим відомим оратором Київської Русі?
 - а) Ярослав;
 - б) Іларіон;
 - в) Кирило Туровський;
 - г) князь Володимир.
4. У 1620 р. створюється перша російська риторика. Хто був автором?
 - а) Ф. Прокопович;
 - б) М. Смотрицький
 - в) Б. Грінченко;
 - г) невідомий автор.
5. Як називався перший друкований підручник риторики в Києво-Могилянській академії ?
 - а) «Наука або Спосіб зложення казаня»;
 - б) «Розмова білоцерківська»;
 - в) «Риторика»;

- г) «Підпочуття».
6. Які принципи обстоював Ф.Прокопович?
- а) принцип античної класичної естетики;
 - б) принцип середньовічної естетики;
 - в) принцип пріоритету віри;
 - г) принцип ренесансної естетики.
7. З чийм ім'ям зв'язаний новий етап розвитку й становлення слов'янської риторики?
- а) М. В. Ломоносов;
 - б) Ф. Прокопович;
 - в) М. Смотрицький;
 - г) Б. Д. Грінченко.
8. Хто автор підручників риторики, які були популярними у ХІХ ст.?
- а) М. Ф. Кошанський;
 - б) К.П. Зеленецький;
 - в) А. Г. Тимофєєв;
 - г) М. М. Сперанський.
9. Який період можна назвати часом поступового занепаду риторики як науки?
- а) першу половину ХІХ ст.;
 - б) другу половину ХІХ ст.;
 - в) першу половину ХХ ст.;
 - г) другу половину ХХ ст.

Тести до теми "Основні закони риторики".

- 1.Базовим законом риторики є, який формує й розвиває в людини вміння всебічно аналізувати предмет дослідження і вибудовувати систему знань.
- а) Концептуальний закон;
 - б) Стратегічний закон;
 - в) Закон ефективної комунікації;
 - г) Тактичний закон.
2. Концепція — це система знань про:
- а) вивчення аудиторії, тобто тих, на кого розраховується викладення концепції (один суб'єкт чи ціла соціальна група), на основі соціально-демографічних, соціально-психологічних та індивідуально-особистісних ознак.
 - б) системну побудову програми впливу на конкретну аудиторію.
 - в) систему дій з підготовки ефективної реалізації стратегій.
 - г) предмет, виражена у стислій, короткій формі.
- 3.Суттєвими для оратора є певні ознаки модельованої аудиторії. До цих ознак можна віднести такі:
- а) мотиви поведінки, потреби слухачів;
 - б) ставлення до предмета мовлення та суб'єкта, який його викладає;
 - в) рівень розуміння предмета;
 - г) особливості її характеру, її досвід.

4. Несприйняття предмета мовлення та суб'єкта, який його викладає а) є конструктивною реакцією суб'єкта, котрий сприймає інформацію.

б) є байдужа чи інфантильна реакція.

в) є узгоджувальна реакція, яка характеризується тим, що суб'єкт легко, без сумнівів, стає на точку зору іншого.

г) є конфліктна реакція, яка характеризується спалахом негативних емоцій суб'єкта (суб'єктів) на дії іншого суб'єкта (інших суб'єктів).

5. Конфліктна реакція існує в двох формах:

а) відкритий та закритий конфлікт.

б) прихований та закритий конфлікт.

в) відкритий та прихований конфлікт.

г) конфліктна ситуація та прихований конфлікт.

6. Закон моделювання аудиторії дозволяє побудувати наступний крок «запуску» концепції.....

а) – виробити стратегію її реалізації.

б) – привернути увагу.

в) – допомогти аудиторії оволодіти найбільш глибоким рівнем розуміння проблеми.

г) – створити цілісний психологічний портрет аудиторії.

7. Стратегія (програма дій) становить собою варіант реалізації концепції та характеризується такими ознаками:

а) динамічністю, гнучкістю, варіативністю.

б) динамічністю, гнучкістю, повнотою.

в) повнотою, гнучкістю, варіативністю.

г) динамічністю, варіативністю, повнотою.

8. Стратегія дій становить собою таку послідовність кроків:

а) визначення цільової установки; вичленення з концепції запитань, розрахованих на певну аудиторію, і їх аналіз; формулювання тези (система коротких відповідей суб'єкта на поставлені запитання).

б) формулювання тези (система коротких відповідей суб'єкта на поставлені запитання); визначення цільової установки; вичленення з концепції запитань, розрахованих на певну аудиторію, і їх аналіз.

в) вичленення з концепції запитань, розрахованих на певну аудиторію, і їх аналіз; формулювання тези (система коротких відповідей суб'єкта на поставлені запитання); визначення цільової установки.

г) вичленення з концепції запитань, розрахованих на певну аудиторію, і їх аналіз; формулювання тези (система коротких відповідей суб'єкта на поставлені запитання).

9. Цей закон формує і розвиває в людини вміння працювати з фактами та аргументами, а також активізувати мисленнєву діяльність співрозмовника (аудиторії), тобто створити атмосферу інтелектуально й емоційної співтворчості.

а) Концептуальний закон.

б) Тактичний закон.

в) Мовленнєвий закон.

г) Закон моделювання.

10. Аргументація є частиною закону.

- а) тактичного.
- б) концептуального.
- в) мовленнєвого.
- г) стратегічного.

11. Активізація передбачає таку послідовність дій:

- а) викликати аудиторію на роздуми; зацікавити аудиторію; вивести аудиторію на рівень обговорення.
- б) зацікавити аудиторію; викликати аудиторію на роздуми; вивести аудиторію на рівень обговорення.
- в) зацікавити аудиторію; викликати аудиторію на роздуми.
- г) зацікавити аудиторію; вивести аудиторію на рівень обговорення.

12. До логічних прийомів ми відносимо способи розгортання тези:

- а) спіральний та закритий спосіб.
- б) ступеневий та закритий спосіб.
- в) спіральний, закритий та ступеневий спосіб.
- г) спіральний, ступеневий та пунктирний спосіб.

13. Правильність мови – це володіння

- а) орфоепічними, орфографічними нормами.
- б) орфографічними, граматичними, лексичними нормами.
- в) нормами літературної мови (орфоепічними, орфографічними, граматичними, лексичними).
- г) нормами мови взагалі.

14. Основними шляхами, які сприяють розвитку правильності мовлення є:

- а) праця з спеціальною лінгвістичною літературою, спілкування.
- б) тренінги (власні вправи), робота з різними словниками та спеціальною лінгвістичною літературою, спілкування.
- в) тренінги (власні вправи), робота з різними словниками та спеціальною лінгвістичною літературою, написання листів, слухання та аналіз взірцево правильного мовлення.
- г) робота з різними словниками та спеціальною лінгвістичною літературою, написання листів.

15. Що таке виразність в риторичі?

- а) Виразність – це така комунікативна якість, завдяки якій здійснюється вплив на емоції на почуття аудиторії.
- б) Виразність – така комунікативна якість, яка забезпечує адекватне розуміння сказаного (без деформацій), не вимагаючи від співрозмовника особливих зусиль при сприйнятті.
- в) Виразність – це комунікативна якість мовлення, яка виявляється у використанні слів у повній відповідності з їх мовними значеннями.
- г) Виразність – це така комунікативна якість мовлення, яка виявляється у відборі мовних засобів для вираження головної думки, тези, тобто стислість формує уміння говорити суттєво.

16. Він передбачає систему дій суб'єкта з метою налагодження контакту на всіх етапах комунікації як необхідну умову ефективної реалізації продукту мисленнєво-мовленнєвої діяльності.

- а) Тактичний закон.
- б) Закон ефективної комунікації.
- в) Стратегічний закон.
- г) Концептуальний закон.

17. Він передбачає аналіз якості та ефективності продукту мисленнєво-мовленнєвої діяльності.

- а) Стратегічний закон.
- б) Тактичний закон.
- в) Системно-аналітичний закон.
- г) Мовленнєвий закон.

Тести до теми "Сутність взаємодії оратора з аудиторією"

1. Як писав ... «Промова повинна розквітати і розгортатися тільки на основі повного знання предмету; якщо за нею стоїть зміст, засвоєний промовцем, то її словесний виклад стає порожніми теревеннями».

- а) Сократ; б) Платон; в) Цицерон; г) Аристотель.

2. Такі поняття, як «організація стійкої уваги; залежність уваги від змісту промови та особистості оратора; чергування інформації у промові; прийом активізації уваги; «криза уваги», її подолання», відносять до:

- а) Концепції публічного виступу;
- б) Психологічних засобів ораторської майстерності;
- в) Комунікативного етапу виступу;
- г) Докомунікативного етапу виступу.

3. Вміння оратора володіти собою; сприйняття аудиторії; уява про «ораторську лихоманку», засоби її подолання; техніка запам'ятовування промов, відносять до:

- а) Оцінювання культури мовлення оратора;
- б) Докомунікативного етапу ораторського виступу;
- в) Психологічних засобів ораторської майстерності;
- г) Комунікативного етапу виступу.

4. Цей закон стосується суперечливих суджень. Якщо одне судження істинне, то друге - хибне; третього не існує.

- а) Закон недопуску суперечності;
- б) Закон виключення третього;
- в) Закон достатнього обґрунтування;
- г) Закон тотожності.

5. Суть закону в тому, що два суперечливих судження про одне і те ж саме у той самий час не можуть бути істинними. Одне з цих суджень хибне.

- а) Закон тотожності;
- б) Закон недопуску суперечності;
- в) Закон виключення третього;
- г) Закон достатнього обґрунтування.

6. Головні вимоги до теми виступу:
 - а) відповідність змістові, ясність, виразність, лаконічність;
 - б) виразність, змістовність, логічність;
 - в) лаконічність, ясність, логічність;
 - г) відповідність змістові, змістовність, лаконічність.
7. Одна із найважливіших проблем докомунікативної фази роботи риторика:
 - а) композиція промови; б) структура промови; в) зміст промови; г) план промови.
8. Головне завдання вступу:
 - а) сподобатися слухачам;
 - б) розкрити суть проблеми;
 - в) привернути увагу слухачів, налаштувати їх на сприйняття промови;
 - г) розкрити основну думку промови.
9. Головна частина промови включає в себе такі елементи:
 - а) Виклад, аргументація, спростування;
 - б) викладення матеріалу, апеляція, спростування;
 - в) підтвердження, виклад, апеляція;
 - г) спростування, підтвердження, виклад.
10. Логічні судження, сукупність думок, які використовуються для виведення тези із аргументів – це:
 - а) Теза; б) Апеляція; в) Демонстрація; г) Аргументи.
11. У промові розрізняють ... докази:
 - а) прості і прямі; б) прямі і непрямі; в) складні і прості; г) складні і непрямі.
12. Найнапруженіший момент промови – це:
 - а) Пролог; б) Розв'язка; в) Епілог; г) Кульмінація.
13. Терміни «теоретичний рівень; зв'язок із життям, практикою; новизна матеріалу; логічність; достовірність і багатство аргументів та фактів; інформаційна насиченість; самостійність тверджень» відносять до:
 - а) Оцінювання техніки мовлення; б) Оцінювання мови і стилю; в) Оцінювання методики викладу матеріалу; г) Оцінювання змісту.
14. Терміни «багатство лексики; лексико-граматичний склад мовлення; використання стилістичних фігур і тропів; використання художніх образів; правильність наголошування і вимови слів; емоційність; відсутність багатослів'я, штамів, слів-паразитів» відносять до:
 - а) Оцінювання методики викладу матеріалу; б) Оцінювання мови і стилю;
 - в) Оцінювання техніки мовлення; г) Оцінювання змісту.

**Тести до тем «Види промов, їх специфіка»,
«Принципи і засоби ведення полеміки».**

1. Де виникла теорія судового красномовства?
 - а) у Єгипті; б) у Сицилії; в) у Марокко; г) в Індії.
2. Засновник теорії судового красномовства у Давньому Римі був:
 - а) Цицерон; б) Аристотель; в) Платон; г) Сократ.
3. Автором праці "Мистецтво промови на суді" є:

- а) М.П.Карабчевський; б) П.С.Пороховщиков; в) А.Коні; г) А.Г.Тимофєєв.
4. Судове красномовство є одним із видів ораторського мистецтва, яке виконує:
- а) політичну функцію; б) педагогічну функцію; в) судову функцію;
 - г) ідеологічну функцію.
5. Особливість судової промови в тому, що вона має:
- а) політичний характер; б) офіційний державно-правовий характер;
 - в) естетичний характер; г) правовий характер.
6. Скільки основних видів судової промови виділяють у теорії і практиці судового красномовства?
- а) 1; б) 2; в) 3; г) 4.
7. Основною зброєю звинувачення є...
- а) доказ; б) практика; в) аргумент; г) теорія.
8. Одним із завдань звинувачення є:
- а) вміння користуватися теорією; б) обґрунтування аргументів; в) застосування на практиці; г) обґрунтування достовірності доказів.
9. Основою звинувачення є:
- а) доказовість; б) аргументація; в) обґрунтування фактів; г) обвинувальна промова.
10. Яку основну частину має звинувачувальна промова?
- а) аналіз і оцінка добутих судом доказів у справі певності злочину і винності підсудного у його скоєнні;
 - б) спеціально-правова (звинувачувальна) направленість (доказування, обґрунтування наявності факту злочинності і провинності підсудного);
 - в) пріоритетний характер (у часі) відносно захисної промови;
 - г) категоричність і наполегливість.
11. Звинувачувальна промова, що обумовлює її палкість у кращому розумінні цього слова, має:
- а) офіційний характер; б) наступальний характер; в) пріоритетний характер;
 - г) категоричний характер.
12. Для судового красномовства, як і для суспільно-політичного, є характерною:
- а) яскраво виражена політична направленість;
 - б) яскраво виражена економічна направленість;
 - в) яскраво виражена етична направленість;
 - г) яскраво виражена культурна направленість.
13. Одним із інститутів правосуддя, елементом судового, зокрема кримінального процесу є:
- а) судова промова;
 - б) судове красномовство;
 - в) теорія судового красномовства;
 - г) риторика.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Абрамович, С.Д. Мовленнєва комунікація : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С.Д. Абрамович, М.Ю. Чікарькова. – К. : ЦНЛ, 2004. – 472 с.
2. Адамчук, Н.В. Ораторське мистецтво : методичні рекомендації для самостійної підготовки студентів до практичних занять з курсу "Ораторське мистецтво" / Н.В. Адамчук. – Миколаїв : Можливості Кіммерії, 2002. – 36 с.
3. Байсара, Л.І. Опорний конспект лекцій з курсу "Риторика" : посіб. / Л.І. Байсара. – Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2005. – 23 с.
4. Мацько, Л.І. Риторика : навч. посіб. / Л.І. Мацько, О.М. Мацько. – К. : Вища шк., 2003. – 311 с.
5. Сагач, Г.М. Риторика / Г.М. Сагач. – К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2000. – 564 с.

Допоміжна

1. Вандишев, В.М. Риторика : екскурс в історію вчень і понять : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.М. Вандишев. – К. : Кондор, 2006. – 264 с.
2. Голуб, Н.Б. Риторика у вищій школі : монографія / Н.Б. Голуб. – Черкаси : Брама-Україна, 2008. – 400 с.
3. Єлісєв, Ю.П. Ораторське мистецтво : постановка голосу і мовлення : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ю.П. Єлісєв. – К. : Атіка, 2008. – 204 с.
4. Климова, К.Я. Основи культури і техніки мовлення : навч. посіб. / К.Я. Климова. – 2-ге вид. – К. : Ліра – К, 2006. – 240 с.
5. Коваленко, С.М. Сучасна риторика : навч.-практ. посіб. / С.М. Коваленко. – Тернопіль : Мандрівець, 2007. – 184 с.
6. Молдован, В.В. Риторика : загальна та судова : навч. посіб. / В.В. Молдован. – 2-е вид. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 320 с.
7. Омельчук, С. Слово розумне, моральне, емоційне... : Мовні засоби створення ораторського виступу та методика їх опрацювання на аспектих уроках української мови / С. Омельчук // Українська мова й література. – 2008. – №5. – С. 53-62.
8. Пінчук, Ю.В. Риторика, культура та техніка мовлення вчителя-логопеда : навч.-метод. посіб. / Ю.В. Пінчук. – К. : КНТ, 2007. – 92 с.
9. Сербенська, О.А. Культура усного мовлення. Практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.А. Сербенська. – К. : ЦНЛ, 2004. – 216 с.
10. Шейнов, В.П. Риторика / В.П. Шейнов. – Минск : Амалфея, 2000. – 592 с.

Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека. Підручники онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.textbooks.net.ua/content/category/28/39/34>.
2. The-law.at.ua. Студентський юридичний портал України : Ораторське мистецтво [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.the-law.at.ua/load/inshi_pidruchniki/oratorske_mistectvo/macko_ritorika_2003/58-1-0-275.

3. Школа ораторського искусства Вячеслава Юркина [Електронний ресурс] . – Режим доступу : http://www.master-slova.narod.ru/book/lemmerman_u4ebnik_ritoriki_pdf.